

Մ Յ Ե Ր Ի 1906

ԺԱՂԿԷՓՈՒՆՁ

1. Պրոֆ. Է. Պեդերսընի պատասխանները: — Ձ. Դոկտ. Կարստ — ուսուցիչ Նյապգիստիթան: — 3. «Բանասերը», կրկին քանակաբաժան:

1. Պրոֆ. Է. Պեդերսընի պատասխանները: Լուսագրարացի գիտնականն Dr. Bernhard Munkeci իւր հրատարակած «Keleti szemle» «սեպհա-կան ամսագրերի» մէջ (հար. V, 352—357, համա. 347—49) քննադատութիւն մը գրած է Պր. Պեդերսընի Հայագետին այն գեղեցիկ ու շատ հետաքրքրական ուսումնասիրութեան վրայ, որ լոյս տեսած է թերթին KZ XXXIX 834 — 885 «Հայե-րէն փոխառեալ բառեր թերթերի մէջ» վերնա-գրով: Մանկանի կը մերժէ եւ չընդունի Պր. Հայ-ագետին տեսութիւնը, բայց իրեն ապացոյց՝ չէ կրցած ուրիշ ատաղճ յառաջ բերել՝ բայց ե՛րբ արդէն Պրոֆ. Պեդերսընի նկատմանը, ինչ որ նոր յառաջ բերած է մեծաւ մասամբ ուղիղ չէ, իսկ իւր մեկնութիւններն ալ ամենեւին յորինուածա-կան չեն: Որչափ կ'երեւայ Մանկանի արդի լե-զուագիտութեամբ զգալով չէ: Պրոֆ. Պեդերսըն յիշեալ թերթին XL հատորին մէջ (էջ 181—206) Մանկանի քննական ընդարձակ պատասխան մը տուած է, հերքելով մամազ գիտնոյն ամէն առաք-կութիւններն եւ իւր տեսութիւնը նորանոր զօրաւոր փաստերով հաստատելին ընելով: — Երկրորդ ըմբերանիլ պատասխան մըն ալ Հեֆտելովցի տուած է նոյն տեղը (KZ XL էջ 206 — 213): Հեֆ-տելովցի թերթին BB XXVIII 282—313 եւ. XXIX 13 — 71 մտաւած էր Պեդերսընի «Նպաստ եւ չալ. լեզուի պատմութեան» մէջ յայտած քանի մը տեսութեանց դէմ, զորոնք լաւ հասկցած եւ ըմբռնած չէր: Հեֆտելովցի աշխատութիւնը՝ կրէ Պրոֆ. Պեդերսըն, թէպէտ մեծ արամու-թիւն կը ցուցնէ, սակայն անկատար գործք մըն է: Ամէն բանէ յառաջ ստղասանելի է նիւթապէս ըրած բազմութիւն սխալներուն եւ անճշգրտութիւններուն համար: Ատեցմէ ամէն մէկը կրնայ ներել ըլլալ, բայց այսպիսի մեծ քանակութիւն մը միշտ պարսա-նել է եւ կը ցուցնէ թէ իւր յօդուածը գրելու համար՝ պէտք եղած ժամանակը չէ գործածած եւ հոգ ու խնամք չէ տարած: Սխալներուն մեկ մասն այնպէս է՝ որ ամէն ընթերցող չի կրնար նշմարել եւ ուղիղ: Դժբախտաբար այս հոգ եւ խնամքի պակասութիւնն ո՛ր թէ միայն ատաղճի վրայ կը տարածուի, այլ եւ անոնց գործածութեան մէջ ալ կը տեսնուի: Չայնական զարգացման պատկերը, որով Հ. կը բաւականանայ, լեզուախոյզները չի գիտցնել: Հ. նոյն իսկ ձայնական օրէնք մը չէ գտած. սա պարզ պատճառով՝ որ ընդ թանրապէս իրին ծանրութեամբ չէ վերաբերուած: Թերեւս միայն մեկ դէպքի մէջ ուղիղ գտած ըլլայ նոր ձայ-նական օրէնք մը, որուն նախապատուութիւնը չենք գիտեր որ Հեֆտելովցի կրնայ արդիւ, վասն զի միեւնոյն ժամանակը՝ Հեֆտելովցի անկախ, նաեւ Պեդերսըն ալ գտած է: Պեդերսըն ցոյց կու տայ որ Հեֆտելովցի բանավեճն ալ վերելերայ է. երբեմն

նոյն իսկ առարկայադուրի եւ առեղծուածային, եւն. նաեւ կարելի չէ Հ. ի յօդուածը կարգաւ՝ առանց անոր ինչ ինչ սխալ ստուգարանած բառե-րուն ուղիղ ստուգարանութիւնը գտնելու: Aber — կը քրէ յրդ. Հայագետն — darauf gehe ich hier nicht ein; in der Zeitschrift Handes werde ich Gelegenheit haben, auf die sich mir aus der neuesten sprachwissenschaftlichen Lite- ratur ergebenden Ergänzungen meines Auf- satzes hinzuweisen. Մեր համառօտ տեղեկատու- ութիւնը չենք ուզեր ամէլ աւելի երկարել, վասն զի այս շահագրգռական պատասխաններուն հայե- ընքը պիտի ներկայացընենք մեր ընթերցողներուն:

2. Դոկտ. Կարստ — — — — — ճայ-գիտու- թեան: Մեծ օրհասութեամբ կը լսենք թէ Հայա- գետն Dr. Joseph Karst, որ ծանօթ է մեզի իւր դարադուրի կազմող Կիլիկիան հայերէն եւ Դատաստանագիր Հայոց ընտիր գործերով, Սարաբուրգի համալսարանին մէջ առանձնական ուսուցիչ (Dozent) կարգուած է արեւելագիտու- թեան եւ ի մասնաւորի Հայագիտութեան (spe- ziall armenische Philologie): Մտադիր է եղջր գա- տնիստութիւններն ամառուան կիսամականիս սկսել:

3. «Բանասերը» կիլիկ Բանասերայան: «Բանա- սերի» անցնող տարւան 9—10 երկուորակութիւն մէջ՝ որ գեւ. նոր այս օրերս լոյս տեսած է, կը կար- գանք. «Մեր ընթերցողներուն կ'աւետենք, թէ «Բանասեր», 1906 յունուարի պրակնէ սկսելով պիտի հրատարակուի ճիշտ այն ծրագրով ինչ ծրագիր որ գծած էինք 1899ին, երբ կը հրատարակէինք առա- ջին պրակը: — Մեր ութամսայ փորձառութիւնն եւ մեր ընթերցողներուն իրաւալի արունջները մեզ բերին հաստցին այս որոշումին, որ կարծեմ թէ սիրով պիտի ընդունուի հասարակութենէն: Կը ցաւենք որ Պր. Բաւմանիան հայերի այսպիսի տարի վերջն ի վիճակի կ'ըլլայ զգալու եւ համոզուելու որ «Բանասեր» անկեալ վիճակի մէջ էր: Ուրախ ենք որ «Բանասեր» իւր «անկածութենէն» կ'ելլէ:

ՔՐԱԿԱՆԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿՆՆ
ԵՆՆԱԿԱՐԱԿՆ — Դր. Ստեփանոս Մալիեան (պա- տկարագիր). 97:
ԼԵՂԱԿԱՆԱՆԱԿՆ — Հայերէն եւ զրաթի լեզու- ները. 105:
ՄԱՏԱՆԱՆՈՍԱԿՆ — Արշաւանք մը ի Կիլիկիա. 113:
ՄԱՏԱՆԱԿԱՐԱԿՆ — Մեծն Յովսէփ. 115: — Նուէշ, քննական ուսումնասիրութիւն. 123:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿՆ

ԺԱՂԿԷՓՈՒՆՁ — 1. Պրոֆ. Է. Պեդերսընի պատաս- փանքը: — Ձ. Դոկտ. Կարստ — ուսուցիչ Նյապ- գիստիթան: — 3. «Բանասերը», կրկին քանա- սիրական. 128:

ՀՐԱՏԱՆԱԿԱՐ ԵՒ ՊԱՏԱՆԱՆԱՍԻՐՈՒ ԴՈՒՄԱԿՈՒՐ
Է. ԱՌՓԱՏԷԼ Է. ՊԱՐՈՆՅ

ՊԵՆՆԵՆ, ՄԻԹԱՐԵԱՆ ԶԳԱՐԱՆ